

BIRUTĖ JASIŪNAITĖ

Vilniaus universitetas

Kai kurie frazeologiniai belemnito pavadinimai

§ 1. Tarmių frazeologija — bene margiausias ir savičiausias kiekvienos kalbos klodas. Mūsų dienomis frazeologizmų su mitinių būtybių pavadinimais tyrinėjimai itin aktualūs, nes tokie tradiciniai posakiai palengva pereina į diachronijos sferą. Kaip žinome, prof. habil. dr. Valerijus Čekmonas, būdamas labai plačių interesų mokslininkas, gyvai domėjosi ir tarmėmis, buvo nuolatinis dialektologinių ekspedicijų organizatorius. Jų metu profesorius fiksuodavo ir tautosakos medžiagą, nebuvo abejingas etnolingvistiniams gyvosios kalbos tyrimo aspektams. Šis rašinys ir skiriamas kai kurių retų tradicinių posakių etnolingvistinei analizei.

§ 2. Pirmiausia reikėtų aptarti porą sinonimiškų frazeologinių junginių, susijusių su neigiamaisiais mitologiniais personažais: tai *laumės pirštas* ir *velnio pirštas* ‘kaukaspenis, belemnitas’. Pabandykime pasiaiškinti, kuo *laumės pirštas* toks įdomus etnolingvistui. Pirmiausia reikia pabrėžti, kad įdomus pats šiuo vardu pavadintas objektas, nuo seno traukiantis žmonių akis. Belemnitas yra pailgas, į vieną galą nusmailėjęs taisyklingos formos pilkšvai rusvas akmuo, paprastai randamas upių sąnašnyuose. Tai iškastinis tolimos geologinės epochos gyvūnas — vadinamoji fosilija. Mokslui seniai žinoma, kad augalijos ir gyvūnijos liekanos — geriausios biologinės ir geologinės praeities liudytojos. Tokius dalykus tiria zoologija ir paleontologija, kuri tradiciškai šliejasi arčiau geologijos. Belemnitais vadinami išnykę galvakojai moliuskai, gyvenę jūrų vandenyse mezozojaus eroje. Mus dominantis pailgas akmuo — tai suakmenėjęs jų kriauklės liekanos [TŽŽ, 102].

§ 3. Mitinis pasaulio suvokimas, kaip žinia, skiriasi nuo mokslinio: vienu sparnu jis remiasi į realų empirinį žmogaus patyrimą, o kitu — į margai žydinčias fantazijos lankas. Žmonės seniai yra nužiūrėję, kad belemnitas, dar vadinamas ir *perkūno kulka*, savo forma labai primena didžiulį pirštą, pgl.: *Už [Perkūno] diržo užkištos kulkos, kurios panašios į tirtnago gabalą, į žmogaus pirštą* Kt [JB I, 49]. Iš senų tikėjimų matyti, kad šis negyvosios gamtos

objektas įvairiose vietovėse yra turėjęs po kelis sinonimiškai vartojamus pavadinimus, pvz.: *Perkūno kulkos* yra pailgi akmenėliai, kuriuos randa laukuose ir žvyrnuose. Juos vadina *velnio pirštais* ir *skauspeniais* Srd [TDr III, 184] arba *skauspiliais* Mrj [ibid.]¹. *Skaūspenis* tarmės atstovų jau nebesiejamas su *kaūkspeniu* J, o veikia su žodžiu *skaūsmas*: tą aiškiai rodo *skaūspilis*, atsiradęs dėl liaudies etimologijos. *Skaūspenis* (ar *skaūspinis*) ilgainiui buvo darybiškai “perinterpretuotas” ir susietas su *skaūsmas* ir *pilti*. Nepamirškime, kad belemnitai plačiai vartoti liaudies medicinoje: juos skusdavo peiliu, o gautais milteliais barstydavo žaizdas ir skaudulius. Tarmės atstovai patys palengvina kalbininko uždavinį, sakydami: [*Skauspiliai*] vartojama sutrynus į miltus ant žaizdų *pilti* Mrj [ibid.]

§ 4. Belemnito pavadinimų įvairovė rodo, kad jis svarbus liaudies kultūrai — tai vadinamieji kultūros terminai. N. Tolstojaus [1995, 22] nuomone, kultūriniai terminai, pavyzdžiui, vaivorykštės, belemnito, gegutės, šermuonėlio, apeigų, švenčių, apeiginių daiktų, ritualinių veiksmų, demonų ir pan. pavadinimai paprastai įeina į keliose tarmėse vartojamų sinonimų eilę, o šie sudaro tam tikrą ne tik lingvistinio, bet ir ekstralingvistinio, kultūrinio (mitologinio, ritualinio) pobūdžio sistemą. Norint šiuos teiginius pagrįsti konkrečia tarmių medžiaga, reikėtų tirti visus belemnito pavadinimus, o tai nėra mūsų uždavinys. Tačiau jau ir iš kelių nurodytų leksikos bei frazeologijos faktų matyti, kad belemnito kultūrinės funkcijos sąlygoja jo pavadinimus (plg. *skaūspilio* atsiradimą), o šie savo ruožtu veikia kultūrinės funkcijas: *velnio pirštas* yra vaistai, nes siejamas su pavojinga ir paslaptinga būtybe. Tokia abipusė sąveika patvirtina teiginius, kad tarmės ir etninės kultūros reiškiniių nereikėtų mechaniškai atskirti.

§ 5. Dėl *velnio piršto* ir *laumės piršto* motyvacijos nekyla abejonių nė vienam, bent kartą mačiusiam belemnitą: šis keistas akmuo pavadintas pagal formą. Tautosakos tekstuose randame itin įspūdingus laumės pirštus: jie minimi žemaitiškuose populiarios stebuklų pasakos “Trys verpėjos” (AT 501) variantuose², pvz.: *Antra [laumė] išėjo, kur nuošukas verpė — pirštai vėl teip dideliai bjauri: pasitaisiusi (tyčia pasidariusi, pasiruošusi) teip kaip jei karvės papai tokie nutįsę, nudrykę³. O antrosios tos motriškos (=moters) piršteliai tiek kreivi, tiek kreivi — baimė veizėties* [Babickienė, Jasiūnaitė, Pečeliūnaitė, Bagužytė 2007, 26 t.]⁴. Kreivi arba nutįsę laumių pirštai, kaip ir kitos ryškios kūno anomalijos, rodo, kad jos priklauso mitiniam pasauliui. Šis jų kūno trūkumas susijęs ir su viena pagrindinių šių labai paslaptinių būtybių funkcijų — verpimu: toks amatas, kaip matome iš pasakos “Laumės verpėjos”, naikina jų grožį ir jaunystę.

§ 6. Belemnito pavadinimas *velnio pirštas*, ko gero, tėra palyginti nesenas *laumės piršto* perdirbinys, atsiradęs dėl komponentų kaitos. Taip manyti verčia kiti belemnito pavadinimai — *laumės papas*, *raganos papas*, *kauko*

spenys, *aldušio spenys*, kuriuose minima moteriška atributika. Kad pirštas liaudies kultūroje siejamas su speniu, jau matėme anksčiau. Antra vertus, *velnio pirštas* galėjo atsirasti ir iš *velnio nago*: pastarasis frazeologizmas vakarų aukštaičių plote turi aiškia mitologinę motyvaciją. Žodžiai *nāgas* ir *pirštas*, santykiaudami metonimiškai, gali nesunkiai vienas kitą pakeisti tuose pačiuose kontekstuose, plg. tokius pavyzdžius, kaip *Dievo ranka* ir *Dievo pirštas*. Mus dominančiame vakarų aukštaičių plote užrašytuose tautosakos tekstuose dažniau minimas ne pavienis velnio pirštas, bet visi penki jo pirštai, plaštaka, atsispaudžianti žmogaus kūne kaip šio personažo nepaprastas jėgos ženklas, pvz.: *Kaip davė per žandą, net rogės apvirto. Parvažiavo persigandęs, ilgai sirgo. Visi penki pirštai buvo žymu ant veido* Vlkv [JB IV, 66]; *Kur jų [velnių] buvo pirštais pačiupinėta, tuos daiktuos mėlyna rasdavo ir ten skaudėdavo* Vlkv [VV, 380]⁵. Prisiminkime ir velnio plaštakos įspaudus akmenyse.

§ 7. Pereisime prie frazeologinių junginių su krūtinės ir pilvo srities organų pavadinimais. Šiai grupei priklauso frazeologizmai su žodžiais *pāpas* 'krūtis', *spenys*. Pažymėtina, kad ne visada aišku, ar *papas* ir *spenys* sietini su antropomorfiniais, ar su zoomorfiniais mitinių būtybių požymiais, nes šios kūno dalys būdingos ir žmogui, ir žinduolių klasės gyvūnams. Turime šešis šio pobūdžio frazeologinius junginius, pvz.: *laumės papas* Škn, Kv, Ss, Tv, Jrb; *raganos papas* [BsMt I, 75]; *laumės spenys* [C I, 472]; *kauko spenys* Pc; *kuko spenys* [J. Jabl]; *aldušio* Km, Ds \ *ādušio* Ds *spenys* 'kaukaspenis, belemnitas'.

§ 8. Nurodyti frazeologizmų pavyzdžiai — kaukaspenio (belemnito) pavadinimai, vartojami įvairiose tarmėse. Jų motyvacija susijusi su fosilijos forma, o juose minimų mitinių būtybių įvairovę lemiančius veiksnius mėginsime čia glaustai apžvelgti. Tikėtina, kad frazeologinis junginys *laumės papas* atsiradęs anksčiau už *raganos papą*: pirmąjį pavadinimą randame daugelyje Lietuvos vietų (Rietavė dar žinomas ir sudurtinis žodis *laumėpapis*), o pastarąjį — tik Motiejaus Slančiausko užrašytuose Gruzdžių (Šiaulių raj.) apylinkių tekstuose: *Ant to [Šatrijos] kalno esą pailgi apuoloki akminėliai kiauri, tuos vadiną raganų papeliais. Moterys tuos renkančios ir gydančios priemėčius, išgaščius* Grz [ŠLSA, 155]. Čia belemnitas aiškiai siejamas su Šatrijos kalnu — plačiai žinoma raganų puotų vieta. Minėtina dar ir ta aplinkybė, kad žodis *rāgana* daug kur ilgainiui imtas vartoti kaip *laūmės* sinonimas: taip atsitiko dėl abiejų personažų painiojimo.

§ 9. Belemnito pavadinimas *laumės spenys*, atvirksčiai, randamas nedažnai: LKŽ jį pateikia tik iš XVIII a. šaltinio Clavis Germanico-Lithuana (1746). Kiek man žinoma, šis frazeologizmas dar vartojamas ir tradiciniame tikėjime iš Týtuvėnų (Kelmės raj.) apylinkių: *Radę laumės spenius, žmonės vartoja pasigydyti nuo rožės* Tt [TDr III, 184]. Fosilijos pavadinimas *kauko spenys* frazeologinio junginio pavidalu irgi užrašytas tik Pociūnėliuose (Radviliškio

raj.), tačiau sudurtinio žodžio pavidalu jis plačiai randamas pietų ir rytų aukštaičių šnektose: *kaūkaspėnis* Smn, Lp, Šmn, Mlt, Trgn, Užp, *kaūkspėnis* Krn. Minėtini dar ir gausūs vakarų aukštaičių perdirbiniai *skaušmenis* Plv, Čk, *skaušpenas* Srd, *skaušpėnis* Vl, Kt, Jnk, Vlkv, Mrj, *skaušpinis* Nm, *kaūspėnis* Vlkv, Rdm, *kaūspinas* Ss, Šil. *Kaūkspėnio* fonetinis variantas *kaūspėnis* ilgainiui bus išvirtęs į *skaušpėnį*, o šis savo ruožtu į *skaušmenį* dėl tariamo darybinio ryšio su žodžiu *skaušmas*: šio keisto akmens milteliais buvo įprasta gydyti įvairius skaudulius.

§ 10. J. Jablonskis yra užrašęs retą frazeologinį junginį *kuko spėnys*. Jis turi priklausomąjį žodį *kukas*, kuris reiškia ‘velniukas, kipšas’. Apie šį žodį jau prieš trejetą dešimtmečių yra rašęs Simas Karaliūnas [1970, 258], aptardamas Merkinės (Varėnės raj.) apylinkių demonologinį vietovardį *Kukuūmbalis*, kurį autorius semantiškai interpretuoja kaip ‘kukų bala, t. y. bala, kur gyvena kukai, velniai’. Merkinės gyventojai iš tiesų mano, kad toje baloje vaidenasi. Žodžiai *kukas*, *kukis* randami ne tik kupiškėnų mitologinėje sakhėje, kurią mini S. Karaliūnas, bet ir keiksmo formulėje *Kad tave kukis!* Mrs, tradiciniame būdvardiniame palyginime *Piktas kaip kukutis baloje* [MTt I, 47], plg. [Jasiūnaitė 2005, 113]. Iš rytų aukštaičių uteniškių ploto žinomas frazeologinis junginys *aldušio spėnys* su egzotišku žodžiu *aldušis* (fonetinis variantas *ádušis*). Kadangi šio žodžio kilmininkas užima mus dominančiame frazeologizme tokią pat padėtį kaip ir žodžių *laumė*, *kaūkas*, *kukas* kilmininkai, galima atsargiai spėti, kad tai mitinės būtybės pavadinimas. Tokį spėjimą patvirtina ir vadinamosios antrinės nominacijos atvejai *ádušis*, *ádušė* ‘žioplys, išsižiojėlis’: *Klausyk tu šito ádušio!* Ds; *Eina per laukus kaip ádušė* Ds, plg. *laumė* ‘mitinė būtybė’ ir *laumė* DūnŽ ‘pikta, pasiutusi moteris’, *kaūkas* ‘turta nešanti dvasia’ ir *kaūkas* (Mrj) ‘pasenęs, sudžiūvęs, susivėlęs žmogus’

§ 11. Etnolingvistui logikos požiūriu keistoki ir egzotiški gali pasirodyti patys pasakymai *kauko* (*kuko*, *aldušio*) spėnys: neturime aiškių ekstralingvistinių įrodymų, kad šios mitinės būtybės būtų moteriškos lyties. Visai kas kita laumė: tai aiškiai antropomorfinis moters pavidalo mitologinis personažas, o jos moteriškieji atributai folkloro tekstuose dažnai būna itin pabrėžti, hipertrofuoti, pvz.: *Laumė buvusi labai graži, su dideliais papais, minkšta* Mrk [JB IV, 145]; *Žiūriu — stovi kluone moteriškė, plaukais iki kelių apaugusi, papai ilgiausi nudribę karo* Mrk [ibid., 141]; *Žiūri iš tolo, kad jos [laumės] papai tokie ilgi, kad vieną ant vieno peties užsimetus, o kitą — ant kito* Klvr [LP I, 417]⁶. Vadinasi, prie mus dominančių frazeologinių junginių *laumės papas*, *laumės spėnys* atsiradimo bus prisidėjusi ši ryški personažo išvaizdos ypatybė. Įdomu, kad viename populiarios pasakos “Laumės verpėjos” variantų randame ir jų tikrinių vardų, kuriuos motyvuoja įsidėmėtini išvaizdos trūkumai: *Retadante*, *Didžpape*, *Storšikne* — *ant svodbos!* Brt [LP I, 221].

Toliau tekste aiškinama, kad laumė didelės krūtis įgavusi nuo vaikų žindy-mo: vaisingumas, vaikų auginimas — viena pagrindinių šios mitinės būtybės veiklos sferų. Todėl nieko stebėtina, kad frazeologizmas *laumės papai*, varto-jamas daugiskaitos forma, siejamas su augalų pasauliu: taip vadinama viena naktiziedės rūšių — baltažiedis šakinys. Šio augalo žiedo taurelė išsipūtusi, gyslota, su plaukeliais. Žiedas skleidžiasi vakare, kai laumės paprastai dirba savo įprastus darbus [Gritėnienė 2006, 79].

§ 12. Kaip matome, mus dominantys retės liaudies kultūros realijos pava-dinimai sunkiai suvokiami be plataus folklorinio ar apskritai etnokultūrinio konteksto, į kurį būtina atsižvelgti juos tiriant. Įdomu, kad ne tik slavų, bet ir toliau gyvenančių tautų tradicinėje kultūroje randame aiškių paralelių su lietuviškąja medžiaga. Autorės nuomone, kartografavus belemnito pavadini-mus ir nustčius jų paplitimo arealus, būtų įmanoma ir gretinamoji šio kultū-ros termino analizė, apimanti kelias kalbas ir kultūras.

SUTRUMPINIMAI (VIETŪVIŲ PAVADINIMAI)

Br̃t — Bartininkai, Vilkaviškio r.	Nm — Naujamiestis
Čk — Čekiškė, Kauno r.	P — Pasvalys
Ds — Dusetos, Zarasų r.	Plv — Pilviškiai, Vilkaviškio r.
Grz — Gruzdžiai, Šakių r.	Rdm — Rudamina, Lazdijų r.
J — Jonava	Smn — Simnas, Alytaus r.
Jnk — Jankai, Šakių r.	Srd — Seredžius, Jurbarko r.
Jrb — Jurbarkas	Ss — Sasnava, Marijampolės r.
Klvs — Kalvarija, Marijampolės r.	Šil — Šilavotas, Prienų r.
Km — Kamajai, Rokiškio r.	Škn — Šakyna, Šiaulių r.
Krn — Krūonis, Kaišiadorių r.	Šmn — Šimonys, Kupiškio r.
Kt — Keturvalakiai, Vilkaviškio r.	Trgn — Tauragnai
Kv — Kvedarna, Šilalės r.	Tt — Tytuvėnai, Kelmės r.
Lp — Leipalingis, Lazdijų r.	Tv — Tverai, Plungės r.
Mlt — Molėtai	Užp — Užpaliai, Utenos r.
Mrj — Marijampolė	VI — Veluona, Jurbarko r.
Mrk — Merkinė, Varėnos r.	Vlkv — Vilkaviškis
Mrs — Miroslavas, Alytaus r.	

IŠNAŠOS

¹ LKŽ duomenimis, *skaušpenis* žinomas iš kelių vakarų aukštaičių vietovių (VI, Kt, Jnk, Vlkv, Mrj), o *skaušpilis* visai neužfiksuotas: yra tik *skaušpinis* Nm. LKA belemnito pavadinimai, deja, nekartografuoti.

² Šią pasaką aš pati esu užrašiusi iš savo endriejaviškės senelės Onos Jokužytės-Martinkienės (1895–1995). Kitą variantą iš savo mamos Zofijos Šilgalytės-Liaudinskienės (1920–2006), kilusios iš Kulių (Plungės raj.) apylinkių, užrašė Zofija Babickienė. Ypač

įdomus pastarasis užrašymas: jame esama ryškių, kitur neužfiksuotų detalių, pavyzdžiui, apie laumes, gyvenančias liepose kiaurais viduriais, apie motinos piktdžiugavimus, kad jos tinginė dukტė pasikardins (bus pakarta), apie tai, kad bjauri verpėjū išvaizda priklauso nuo to, ką jos verpia — linus, nuošukas ar vilną. Abu variantai paskelbti tarmės tekstų rinkinyje [Babickienė, Jasiūnaitė, Pečeliūnaitė, Bagužytė 2007, 21 t.].

³ Kaip matome, kuliškių laumės pirštai primena nutįsčius karvės spenius. Tradicinis palyginimas *pirštai kaip papai* (speniai) bus atsiradęs tiek dėl abiejų kūno dalių formos panašumo, tiek ir dėl valstiečių įpročio kišti pirštus į pieną ir duoti juos žįsti gyvulių jaunikliams, plg. dar frazeologinį junginį *nebe pirštu žindžiamas* Trgn 'užaugęs, subrendęs' Tolimame Kaukaze, čečėnų tautosakoje, randame motyvą apie pamestą vaiką: iš vieno jo piršto teka vanduo, iš kito — pienas, iš trečio — aliejus, iš ketvirto — medus. Mažylis čiulpia savo pirštus ir taip išvengia bado mirties [SLIČ, 138].

⁴ Ne ką dailesnės ir lenkų *boginkos*: jų rankos dažnai esti tik trimis pirštais, o ant kojų pirštų jos turi vištos nagus [Vinogradova 2000, 36–37]. Kartais pirštai akcentuojami šventųjų kankinių atvaizduose: šv. Elenos Švedės, Švedijos globėjos, pagrindinis atributas — nukirstas pirštas su žiedu iš Šventosios žemės, padėtas ant Evangelijos [F. Lanzi, G. Lanzi 2005, 146].

⁵ Plg. anglų frazeologinius junginius *devil's fingers*, pažodžiui 'velnio pirštai', *devil's hand*, pažodžiui 'velnio plaštaka'. Bendrinėje anglų kalboje taip vadinama jūros žvaigždė (*Asterias rubens*) [VRUD, 403]. Serbų įsitikinimu, gervuogės (*Rubus caesius*) krūmelis išaugęs iš nukirsto velnio piršto [Ušačeva 2000, 261].

⁶ Mitologinių personažų su ryškiomis moteriškomis kūno formomis gausu ir kitų kraštų tradicinėje kultūroje. Lenkų *boginkos* nuolatos turi pieno, maitina vaiką krūtimi. Jų krūtys labai didelės, kartais akmeninės ar geležinės, nukarusios iki kelių ar netgi permestos už nugaros [Vinogradova 2000, 35 t.]. Pastaroji savybė būdinga ir turkų devėms [TS, 35]: herojus, žįsdamas devės krūtį, simboliškai tampa jos sūnumi, todėl pabaisa nebegali jo nuskriausti. Didelę krūtinę turi rusų undinė (русалка), gagna (Баба-яга), baltarusių vandenė (водяника) [Čерепанова 1983, 35; Пропп 1986, 75; Tokarev 1957, 86]. Šį svarbų moteriškumo požymį randame ir krikščionių ikonografijoje: šv. Agotos, mergelės kankinės, pagrindinis atributas — nupjautos krūtys [F. Lanzi, G. Lanzi 2005, 88].

LITERATŪRA

Babickienė Z., Jasiūnaitė B., Pečeliūnaitė A., Bagužytė R., 2007: *Centrinė šiaurės žemaičių kretingiškių tarmė*, Vilnius.

Bs = Basanavičius J., *Raštai* (iš LKŽ).

BsMt = Basanavičius J., 1898, 1902: *Lietuviškos pasakos*. Medega lietuviškai mitologijai. Shenandoach, Pa. I d., II d.

C = *Clavis Germanico Lithvana* [buv. Karaliaučiaus archyvo dviejų tomų rankraštis, parašytas tarp 1670–1701 m.].

Čерепанова = Черепанова О.А., 1983: *Мифологическая лексика русского Севера*, Ленинград.

DūnŽ = Vitkauskas V., 1967: *Šiaurės rytų dūnininkų šnektos žodynas*. Vilnius.

Gritėnienė A., 2006: *Augalų pavadinimų motyvacija šiaurės panevėžiškių patarmėje*, Vilnius.

- J = Юшкевич А., 1897–1922: Литовский словарь с толкованием слов на русском и польском языках. Спб. – Петроград.
- JB = Balys J., 1998–2004: *Raštai*, tt. 1–5, Vilnius.
- Karaliūnas S., 1970: Apie vieną demonologinį vietovardį, in *Merkinė*. Vilnius. 256–261.
- Lanzi F., Lanzi G., 2003: *Šventieji globėjai ir jų simboliai*. Vilnius.
- LKA = Morkūnas K. (ats. red.), 1977: *Lietuvių kalbos atlasas. 1. Leksika*. Vilnius.
- LKŽ = *Lietuvių kalbos žodynas*, tt. 1–20. Vilnius. 1941–2002.
- LP = Basanavičius J. (sud.), 2001–2003: *Lietuviškos pasakos*, 1–2, Vilnius.
- LPĮ = Basanavičius J. (sud.), 1993–1998: *Lietuviškos pasakos įvairios*, 1–4. Vilnius.
- MTt = Mūsų tautosaka.
- Propp = Пропп В.Я., 1986: *Исторические корни волшебной сказки*. Ленинград.
- SLIČ = Мальсагов А.О. (сост.), 1983: *Сказки и легенды ингушей и чеченцев*. Москва.
- TDr = *Tautosakos darbai*, 1935–1940. Lietuvių tautosakos archyvo leidinys. I–III. Kaunas.
- Tokarev = Токарев С.А., 1957: *Религиозные верования восточнославянских народов XIX–начала XX в.* Москва–Ленинград.
- Tolstoj = Толстой Н.И., 1995: Язык и культура, in *Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике*. Москва. 15–26.
- TS = Стеблева И.В. (сост.), 1986: *Турецкие сказки*. Москва.
- TŽŽ = Petrovas F. (vyr. red.), 1969: *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius.
- Usačeva = Усачева В.В., 2000: Мифологические представления славян о происхождении растений, in: *Славянский и балканский фольклор*. Москва.
- Vinogradova = Виноградова Л.Н., 2000: *Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян*. Москва.
- VRUD = *Webster's Revised Unabridged Dictionary*, 1913.
- VV = Basanavičius J. (sud.), 1998: *Iš gyvenimo vėlių bei velnių*. Vilnius.
- E-mail: birute.jasiunaite@ff.vu.lt 2009 m. spalio

BIRUTĖ JASIŪNAITĖ

Lithuanian Phraseological Names of Belemnite

The article analyzes rare Lithuanian phraseological names of belemnite. Such linguistic stereotypes cannot be described outside the bounds of ethnography, folklore and other trends in Lithuanian ethnic culture.